

Projectpartners:



Nieuwsbrief

Demoproject “Gezonde klauwen op stal”

Voorwoord



Beste lezer,

In het kader van het ADLO demonstratieproject “Gezonde klauwen op stal” bezorgen we u de vierde nieuwsbrief. Hierin geven we enkele tips en hulpmiddelen om kreupele koeien makkelijker te herkennen.

Veel leesgenot.

De projectgroep

In dit nummer:

Voorwoord	1
Inleiding	2
Mobiliteit	2
Beenstand	4
Houding en gedrag van de koe	5
Conclusie	5

Hoe herken ik een manke koe?

Inleiding

Om werk te kunnen maken van een goede klauwgezondheid, is het belangrijk om probleemkoeien tijdig op te merken. Kijk elke keer als je in de stal komt of je koeien ziet die ongemak of pijn vertonen. Elke dag dat een koe ongemak of pijn ondervindt, is er immers één teveel: zowel wat betreft welzijn als productie.

In deze nieuwsbrief besteden we aandacht aan een aantal signalen die koeien met klauwproblemen (mogelijk) uitzenden, om zo ernstige gevallen van kreupelheid voor te blijven (Figuur 1). Helaas maken de koeien het ons niet altijd makkelijk om eventuele problemen op te merken, want koeien zijn prooidieren: ze proberen te verbergen dat ze pijn of ongemak ervaren. Als prooidier is het namelijk belangrijk om bij de kudde te kunnen blijven en zo min mogelijk op te vallen, zodat eventuele roofdieren hen niet

meteen viseren als zwakste van de groep. Bijgevolg ervaart een koe meestal al veel ongemak, vooraleer ze dat duidelijk laat merken. Daarom focus je bij het beoordelen van je dieren best niet alleen op de mobiliteitsscore. Dit is uiteraard een goede start, maar waarschijnlijk worden een aantal koeien met letsels zo over het hoofd gezien.

Mobiliteit

Er zijn heel wat scoresystemen in omloop om de mobiliteit van koeien te beoordelen. Meestal wordt de mobiliteit beoordeeld aan de hand van een vijfpuntsschaal. Figuur 2 geeft op een schematische wijze een mogelijk beoordelingssysteem weer. In Bijlage 1 kan je de visuele versie van dit systeem vinden. Score 1 en 2 worden als goed beschouwd. Een koe met score 3 is licht kreupel, terwijl score 4 en 5 respectievelijk kreupel en ernstig kreupel



Figuur 1: Deze typische chronisch manke koe vertoont veel kenmerken van erge kreupelheid: zeer mager, dikke hakken, kromme rug bij staan en voortbewegen, kop laag gehouden,...



Figuur 2: Stroomdiagram voor het toekennen van de mobiliteitsscore (Sprecher et al., 1997)

betekenen.

Scoor de dieren liefst als ze ongedwongen door de stal of de weide lopen. Als dit niet mogelijk is, moet je er rekening mee houden dat een voortgedreven koe mogelijk minder op haar gemak is en dat dat haar (manier van) voortbeweging kan beïnvloeden. Zorg ervoor dat de bodem vlak is en voldoende grip biedt, zodat dit de observaties niet beïnvloedt.

Let ook op volgende zaken bij het beoordelen van de beweging (Tabel 1; DairyNZLtd, 2012):

- wandelsnelheid,
- wandelritme,
- paslengte,
- plaatsing van de klauw,
- houding van de kop,
- houding van de rug en
- ontlasting van een poot of poten.

Een gezonde koe wandelt vlot en in een gelijkmatig ritme. De passen zijn steeds even

lang en het dier zet de achterpoot in het spoor van de voorpoot. Ze houdt haar kop stabiel, een klein beetje lager dan de ruglijn. Zowel bij stilstaan als tijdens het wandelen blijft de rug recht. De koe probeert geen poot of poten te ontlasten.

Dieren die een aandoening in (één van) de klauwen hebben zullen mogelijk in enige mate, afhankelijk van de ernst van het ongemak of de pijn, afwijkend gedrag vertonen. Ze vertonen daarom niet per se al de kenmerken van een mankend dier (Tabel 1). Algemeen kan wel worden gesteld dat de koe meer kenmerken uit de kolom "Mank" vertoont, als ze meer pijn heeft. Let wel op of de signalen van kreupelheid geen andere oorzaak hebben. Een koe die met kromme rug gaat, kan bijvoorbeeld ook last hebben van haar gewrichten, hakken, verteringsstelsel, een ongemakkelijke ondergrond,...

Op YouTube hebben verschillende toeleverende firma's voor de melkveehouderij en door de (lokale) melkveehouderij/overheid gefinancierde

Tabel 1: Kenmerken die en makende koe kan vertonen. Let wel, een niet manke koe vertoont alle kenmerken van de kolom "Niet mank". Een manke koe moet niet alle kenmerken in de kolom "Mank" vertonen (DairyNZLtd, 2012)

Kenmerk	Niet mank	Mank
Wandelsnelheid	Vlot en soepel, maar niet gehaast.	Aarzelend of net gehaast als de koe probeert de groep bij te houden.
Wandelritme	Gelijkmatig ritme.	Onregelmatig, pijnlijke poot wordt minder lang belast.
Paslengte	Alle passen even lang.	Niet alle passen even lang of algemeen kortere passen.
Plaatsing van de klauw	Achterpoot wordt in afdruk voorpoot geplaatst.	Achterpoot wordt niet in afdruk voorpoot geplaatst, stapt eerder korter.
Houding van de kop	Kop stabiel, iets lager dan ruglijn.	Kop beweegt op en neer: - Pijn voorpoot → kop omhoog = gewicht naar achterhand. - Pijn achterpoot → kop omlaag = gewicht naar voorhand.
Houding van de rug	Rechte rug, zowel bij gaan als staan.	Rug gebogen bij wandelen en/of stilstaan.
Ontlasting van een poot	Alle poten worden normaal belast.	Eén (of meerdere) poten worden minder belast.

onderzoekinstellingen interessante en zeer praktische (voornamelijk Engelstalige) video's over het thema geüpload. Met de zoekterm "mobility scoring dairy" vind je heel wat filmpjes. In deze filmpjes worden dan wel verschillende scoresystemen gebruikt, maar nog belangrijker dan de score is dat je ziet wanneer een koe mank en wanneer ze extra verzorging nodig heeft.

Beenstand

Uit de positie van de achterpoten kan je als veehouder ook heel wat informatie halen. Een kromme, te rechte of koehakkige beenstand (Figuur 3) kan zowel oorzaak als gevolg van klauwproblemen zijn. De beenstand is uiteraard gedeeltelijk erfelijk, maar kan ook worden beïnvloed door de toestand van de klauwen. Een koehakkige

stand kan wijzen op een hoogteverschil tussen de binnen- en buitenklauw. Dit komt onder andere voor na achterstallige klauwverzorging. Door haar beenstand aan te passen, probeert de koe meer gewicht over te brengen van de buitenklauw naar de binnenklauw.

Als een koe in één of beide buitenste achterklauwen een pijnlijke aandoening heeft, zal ze ook eerder een koehakkige stand aannemen om de pijnlijke klauw(en) enigszins te ontlasten. In zo'n 80% van de gevallen komen aandoeningen immers in de achterpoten voor, grotendeels in de buitenklauwen en dikwijls symmetrisch. Dit is bijvoorbeeld vaak het geval bij zoolzweren.



Figuur 3: Voorbeelden van een goede (1) en een slechte (2-4) beenstanden in achteraanzicht en zijaanzicht.

Houding en gedrag van de koe

Naast de mobiliteit, kunnen nog andere tekenen wijzen op ongemak. Kijk bewust rond en ga op zoek naar vreemde gedragingen telkens je met je koeien bezig bent. Hieronder enkele koeien die extra aandacht verdienen. Hou deze koeien goed in de gaten en bekijk de klauwen zo snel mogelijk.

Koeien die...

- afwijkend lopen (zie Tabel 1);
- overall als laatste zijn: aan het voerhek, in de melkstal,...;
- slechte beenstand: koehakkig en doorgezakt;
- sterk vermageren of erg mager zijn;
- (te) weinig melk produceren.

Koeien die bij stilstaan...

- voortdurend hun gewicht van poot verplaatsen en niet stilstaan aan het voerhek, in de ligbox, in de melkstal,...;
- telkens dezelfde poot in rust plaatsen door op de tip te steunen of de poot

vooruit of opzij te zetten;

- met een poot schudden;
- met de voorpoten gekruist staan.

Koeien die in de ligbox...

- op de rand van de ligbox gaan staan;
- met de achterpoten uit de ligbox blijven staan;
- niet graag gaan liggen, maar als ze liggen lange tijd blijven liggen omdat ze ook niet graag opstaan;
- langzaam opstaan;
- op de voorknieën blijven steunen, vooraleer recht te staan;
- niet graag achterwaarts gaan.

Conclusie

Er zijn heel wat verschillende hulpmiddelen en scoresystemen om na te gaan of een koe al dan niet mank is. Welk systeem je gebruikt is minder belangrijk, zolang je de manke koeien maar tijdig opmerkt. Maak er een gewoonte van om telkens je in de stal komt uit te kijken naar (vroeg) signalen van kreupelheid. Veel succes!

Verantwoordelijke uitgever

KULeuven/Thomas More
Groep Dier&Welzijn
Jos Van Thielen
Kleinhoefstraat 4
2440 Geel
T: 014/562310

Email:
jos.vanthielen@kuleuven.be

Deze nieuwsbrief is uitgegeven in het kader van het demonstratieproject: 'Gezonde klauwen op stal.'







Werkten mee aan deze nieuwsbrief: B. Nivelles, B. Driessen en J. Van Thielen

Email voor opmerkingen, bijkomende info over dit project of om deze en volgende nieuwsbrieven elektronisch te ontvangen:
beke.nivelles@kuleuven.be

Europees
Landbouwfonds voor
Plattelands-ontwikkeling:
Europa investeert in zijn
platteland.



Mobiliteitsscore bij melkvee

<p>MOBILITEITSSCORE</p> <p>Klinische beschrijving</p> <p>1</p> <p>NORMAAL</p> <p>Staat en loopt normaal. Alle klauwen worden doelbewust neergezet.</p>	 <p>Rug in stilstand: vlak en horizontaal</p>	 <p>Rug in beweging: vlak en horizontaal</p>
<p>MOBILITEITSSCORE</p> <p>Klinische beschrijving</p> <p>2</p> <p>LICHT AFWIJKEND</p> <p>Staat met een rechte rug, maar kromt de rug in beweging, gang is licht afwijkend.</p>	 <p>Rug in stilstand: vlak en horizontaal</p>	 <p>Rug in beweging: krom</p>
<p>MOBILITEITSSCORE</p> <p>Klinische beschrijving</p> <p>3</p> <p>LICHTE KREUPELHEID</p> <p>Staat en loopt met een kromme rug. Korte stappen met één of meerdere poten.</p>	 <p>Rug in stilstand: krom</p>	 <p>Rug in beweging: krom</p>
<p>MOBILITEITSSCORE</p> <p>Klinische beschrijving</p> <p>4</p> <p>KREUPEL</p> <p>Kromme rug in stilstand en beweging. Eén of meerdere klauwen worden ontlast.</p>	 <p>Rug in stilstand: krom</p>	 <p>Rug in beweging: krom</p>
<p>MOBILITEITSSCORE</p> <p>Klinische beschrijving</p> <p>5</p> <p>ERNSTIG KREUPEL</p> <p>Kromme rug. Weigert op een klauw te staan of hinkt. Blijft liggen of heeft grote moeite op te staan.</p>	 <p>Rug in stilstand: krom</p>	 <p>Rug in beweging: krom</p>

Bijlage 1: Visuele versie van het scoresysteem vermeld in Figuur 2 (Zinpro, aangepast van Sprecher et al., 1997)